

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

MAHMUT YAMAN -TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:33631/04)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

20 Ocak 2009

İşbu karar AİHS'nin 44/2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan (33631/04) no'lu davanın nedeni (T.C. vatandaşı) Mahmut Yaman'ın (başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 16 Ağustos 2004 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) Temel İnsan Haklarını güvence altına alan 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurdur.

Başvuran, İstanbul Barosu avukatlarından H. Erişken tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran 1974 doğumludur ve Tekirdağ'da ikamet etmektedir.

26 Temmuz 1999 tarihinde başvuran, İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesine bağlı polisler tarafından yasadışı bir örgüte karşı yürütülen operasyonlar çerçevesinde yakalanmış ve gözaltına alınmıştır.

1 Ağustos 1999 tarihinde, gözaltının bitiminde, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi nöbetçi hakimi başvuranın ifadesini almış ve başvuranın tutuklanmasına karar vermiştir.

10 Ağustos 1999 tarihinde Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı, başvuranın da aralarında bulunduğu on sanığı Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesi uyarınca Devletin toprak bütünlüğüne saldırıda bulunmakla suçlamıştır. 16 Haziran 2003 tarihinde, Savcı, Türk Ceza Kanunu'nun 168/2 (silahlı bir örgüte üye olmak) ve 495/2 maddesi (silahlı soygun yapmak) uyarınca başvuranın mahkumiyetini talep etmiştir. 5 Haziran 2006 tarihinde, Savcı, bir araya gelen unsurları yeniden değerlendirmiş ve tekrar durumuna daha uygun olduğuna hükmettiği Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesi uyarınca başvuranın mahkumiyetini talep etmiştir.

22 Kasım 1999 tarihinde Devlet Güvenlik Mahkemesi ilk duruşmasını gerçekleştirmiştir.

Yargılama sırasında, 22 Kasım 1999 tarihinden 2 Haziran 2008 tarihine kadar, Devlet Güvenlik Mahkemesi ve 16 Haziran 2004 tarihinde kabul edilen 5190 sayılı yasa uyarınca davanın havale edildiği İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi otuz altı duruşma gerçekleştirmiştir. Her duruşmanın bitiminde esas hakimleri ya başvuranın talebi üzerine ya da re'sen başvuranın tutukluluk halinin devamı sorununu incelemişlerdir. Hakimler, suçun niteliğini, kanıtların durumunu, tutukluluk süresini, dava dosyasının durumunu ve talep edilen cezanın üst sınırını göz önüne alarak başvuranın tutukluluğunun devamına karar vermiştir.

Duruşmalar sırasında, hakimler, sanıkları, tanıkları ve ön soruşturmayı yürüten polisleri dinlemişlerdir; farklı kanıtlar toplamışlar, diğer idari ve adli makamlardan bilgi talep

etmişler; sanıklar ve avukatları tarafından sunulan savunma dilekçelerini bir araya getirmişler ve oluşumlarında meydana gelen değişikliklerin ardından dosya unsurlarının okunmasına yer vermişlerdir.

21 Ekim 2008 tarihli bir mektup ile başvuran, halen tutuklu bulunduğu ve bir sonraki duruşmanın 12 Aralık 2008 tarihinde gerçekleşeceği hususunda AİHM'yi bilgilendirmiştir.

HUKUK

Başvuran, aşırı olduğuna kanaat getirdiği yargılama süresinden ve tutukluluk süresinden şikayetçi olmaktadır.

I. KABULEDİLEBİLİRLİĞE İLİŞKİN

Hükümet, halen tutuklu bulunan başvuranın iç hukuk yollarını tüketmediğini ve nihai iç hukuk kararından itibaren altı aylık süre içerisinde başvurusunu sunmadığını savunmaktadır.

AİHM, konuya ilişkin yerleşik içtihadını hatırlatmaktadır (*Yakışan- Türkiye*, başvuru no: 11339/03, 6 Mart 2007 ve *Tüm- Türkiye*, başvuru no: 11855/04, 17 Haziran 2008). AİHM, ulaştığı sonuçlardan farklı bir sonuca ulaşmak için hiçbir gerekçe görememektedir ve Hükümet'in itirazlarını reddetmektedir.

AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca, başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

II. AİHS'NİN 5/3 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, uzun tutukluluk süresinin AİHS'nin 5/3 maddesini ihlal ettiğini ileri sürmektedir.

Hükümet, sözkonusu sürenin uzun olmadığını savunmaktadır. Hükümet, ulusal mahkemelerin, olayların meydana geldiği dönemde konuya ilişkin ulusal hükümler uyarınca, davanın karmaşıklığı, kanıtların durumu, başka suçlar işleme tehlikesi ve kamu menfaati gibi unsurları göz önüne alarak başvuranın tutukluluk halinin devamına karar verdiklerini belirtmektedir.

AİHM'nin, AİHS'nin 5/3 maddesinin ihlal edilip edilmediğini, esasen, ilgili hakimlerin kararlarında yer alan gerekçelere ve salıverilmesi amacıyla başvurularında ilgilinin belirttiği kesin unsurlara dayanarak belirlemesi gerekir (*Assenov ve diğerleri-Bulgaristan*, 28 Ekim 1998).

AİHM, başvuranın 26 Temmuz 1999 tarihinden beri tutuklu bulunduğunu ve yaklaşık dokuz yıl altı aylık bir sürenin geçtiğini tespit etmektedir.

Bu bağlamda, her duruşma bitiminde esas hakimlerinin gerekçelendirmeden ve çoğunlukla dosyanın ve/veya kanıtların durumuna atıfta bulunarak basmakalıp ifadelerle başvuranın tutukluluk halinin devamına karar verdiği görülmektedir. Bu tür unsurların suçluluğa ilişkin ciddi ve devam eden belirtilerin varlığına işaret ettiği kabul edilmekle birlikte, bunlar tek başlarına, bu derece uzun süren ve halen devam etmekte olan tutukluluk süresini haklı göstermeye yetmez (*Ali Hıdır Polat – Türkiye*, başvuru no: 61446/00, 5 Nisan 2005).

AİHM’ye göre, esas hakimleri tarafından benimsenen gerekçeler “uygun” ve “yeterli” değildir; bu durumda mevcut davada başvuranın yargılama süresinin çok uzun olduğunu dile getirmektedir.

Sonuç olarak AİHS’nin 5/3 maddesi ihlal edilmiştir.

III. AİHS’NİN 6/1 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

AİHS’nin 6/1 maddesine atıfta bulunarak başvuran yargılama süresinin çok uzun olduğunu dile getirmektedir.

Hükümet, sözkonusu iddiaya karşı çıkmaktadır.

Dikkate alınacak dönem 26 Temmuz 1999 tarihinde başlamıştır ve dava halen derdesttir. Sözkonusu süre yaklaşık dokuz yıl altı ay sürmüştür. AİHM, mevcut davadakine benzer sorunları ortaya koyan pek çok dava incelemiş ve konuya ilişkin içtihadından doğan kriterleri göz önüne alarak “makul süre” gerekliliğine riayet edilmediğini tespit etmiştir (Bkz, diğerleri arasından, *Pellissier ve Sassi- Fransa*, başvuru no: 25444/94, *Kalachnikov- Rusya*, başvuru no: 47095/99 ve *Temel ve Taşkın – Türkiye*, başvuru no: 40159/98, 30 Haziran 2005).

Mevcut davada farklı bir sonuca ulaştıran hiçbir unsur tespit edemeyen AİHM, aynı gerekçelerle, AİHS’nin 6/1 maddesinin ihlal edildiği tespitinde bulunmanın gerekli olduğu kanaatinde.

IV AİHS’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

Başvuran, gelir kaybı nedeniyle maddi zararını 23.742 Euro ve manevi zararını 50.000 Euro olarak ifade etmektedir. Başvuran, avukatlık ücreti ve genel olarak yapmış olduğu masraflar için de 6.000 Euro talep etmektedir.

Hükümet, sözkonusu iddialara karşı çıkmaktadır.

AİHM, tespit edilen ihlalle iddia edilen maddi tazminat arasında illiyet bağı bulunmadığını kaydetmektedir. Ayrıca AİHM, gerçeklikleri ortaya konmayan avukatlık ücretlerinin ve masrafların geri ödemesini reddetmektedir. Buna karşın AİHM, Avrupa Merkez Bankası’nın faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda uygulanacak gecikme

faizi ile birlikte başvurana 11.000 Euro manevi tazminat ödenmesi gerektiği kanaatindedir.

Ayrıca AHM, ulusal mahkemeler önünde halen derdest olan ve başvuranın hala tutuklu bulunduğu mevcut davada, tespit edilen ihlali gidermek için en uygun yolun, AİHS'nin 5/3 maddesinin öngördüğü şekli ile adaletin tecelli etmesi veya yargılama sırasında başvuranın serbest bırakılması gerekliliğini göz önüne alarak, mümkün olduğunca ivedi bir şekilde davanın sonlandırılması olduğu kanaatindedir (*Yakışan-Türkiye*)

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK AİHM OYBİRLİĞİYLE;

1. Başvurunun *kabuledilebilir* olduğuna;
2. AİHS'nin 5/3 maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. AİHS'nin 6/1 maddesinin *ihlal edildiğine*;
4. a) AİHS'nin 44/2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden ulusal para birimine çevrilmek üzere, her türlü vergiden muaf tutularak Savunmacı Devlet tarafından başvurana 11.000 Euro (on bir bin Euro) manevi tazminat *ödenmesine*;
b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz *uygulanmasına*;
5. Adil tatmine ilişkin diğer tüm taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 20 Ocak 2009 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.